

Complexnummer: 531234

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Complex Heense Molen

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

30610, 531235

Woonplaats

Nieuw-Vossemeer

Gemeente

Steenbergen

Provincie

Noord-Brabant

Locatie van het hoofdobject

Rijksweg 51, 4681 RC te Nieuw-Vossemeer

Complexomschrijving

Inleiding

Complex bestaande uit een stenen grondkorenmolen uit 1714-1740 en een motormaalderij uit 1904. Het complex is gelegen aan een dijk in het gehucht Heense Molen op een rechthoekig perceel evenwijdig aan de dijk. De twee complexonderdelen liggen circa 100 m van elkaar verwijderd. Het dorpje Heense Molen. De twee complexonderdelen liggen circa 100m van elkaar verwijderd. Het dorpje Heense Molen is in het midden van de zeventiende eeuw ontstaan rond de toen gestichte korenmolen. In 1714-1740 werd de molen vervangen door een stenen grondzeiler. Het molencomplex bestond tot aan de jaren tachtig van de twintigste eeuw uit de stenen grondzeiler, een achttiende-eeuws woonhuis, een schuur en een motormaalderij. De gebouwen lagen naast elkaar langs de dijk. Het woonhuis is in de jaren negentig van de twintigste eeuw door brand verwoest. De schuur is rond 2000 vervangen. Het terrein is de afgelopen decennia beplant met bomen en struiken.

Waardering

Het complex is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische, ensemble- en zeldzaamheidswaarden.

De cultuurhistorische waarden zijn gelegen in het complex:

- als voorbeeld van een molen met bijbehorende motormaalderij en daarmee uitdrukking gevend aan de ontwikkelingen in het maalbedrijf in Nederland. Het complex is een vertegenwoordiger van een zeer veelvuldig voorkomend bedrijf. Het complex geeft

inzicht in het totale maalproces, van wind tot diesel;

- als voorbeeld van de typisch Nederlandse kleinschalige industrialisatie. Het complex heeft stedenbouwkundige en ensemblewaarden;

- vanwege de historische en functionele samenhang tussen de windmolen en motormaalterij;

- vanwege de beeldbepalende ligging aan de dijk;

- vanwege de zeldzame combinatie van molen en motormaalterij.

Monumentnummer*: 30610

Status rijksmonument
Inschrijving register* 15 mei 1973
Kadaster deel/nr 82782/40

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Nieuw-Vossemeer Steenbergen Noord-Brabant

Locatiennaam Locatieomschrijving
Nieuw-Vossemeer

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Nieuw-Vossemeer B 1366

Omschrijving**

"De Heenske Molen", ronde stenen grondkorenmolen uit 1740.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie
Boerderijen, molens en bedrijven Industrie- en poldermolen Molen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 531235

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	30 augustus 2013
Kadaster deel/nr	82770/29

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Nieuw-Vossemeer	Steenbergen	Noord-Brabant

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Nieuw-Vossemeer	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Nieuw-Vossemeer	B			2942

*Omschrijving***

Inleiding

MOTORMAALDERIJ met MOTOR, MAALDERIJ en KOELWATERPUT Het gebouw dateert uit 1904 en is gebouwd in opdracht van Martinus Petrus de Wit, de vader van molenaar Adriaan Jan de Wit. Later is tegen de achtergevel een aanbouw gerealiseerd. Ter plekke van deze aanbouw bevindt zich sinds 1930 een gloeikopmotor van de machinefabriek A. Dekkers uit Roosendaal. De maalstoel in het hoofdvolume is waarschijnlijk vervaardigd door molenmaker Van den Hamer uit Brouwershaven. De motormaalderij is gelegen aan een dijk in het gehucht Heense Molen, op circa 100 m afstand van windmolen De Vos. Omschrijving Het gebouw bestaat uit een hoofdvolume en een aanbouw over de volle breedte van de achtergevel. Het hoofdvolume kent een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag. Het zadeldak met de nok evenwijdig aan de voorgevel, is gedekt met kruispannen. De eenlaagse aanbouw heeft een platdak. De gevels zijn opgetrokken in baksteen en voorzien van staafankers. Centraal in de voorgevel is de getoogde hoofdingang gesitueerd, bestaande uit een enkele strokendeur onder een strek. Naast de ingang is een stichtingssteen ingemetseld (M.P. ... M. de Wit 16 april 1904). Aan weerszijden bevindt zich een rondboogvormig, gietijzeren, roedenverdeeld stalraam onder een rollaag. In de rechter zijgevel bevindt zich een soortgelijk raam, evenals een getoogde ingang. De linker zijgevel is blind. In de achtergevel zijn twee vensters onder ontlastingsboog geplaatst, het rechter nog voorzien van een stalen, roedenverdeeld raam. In het interieur is de maalderijruimte in het hoofdvolume afgescheiden van de machineruimte in de aanbouw. De muur (de oorspronkelijke achtergevel) is op enkele plaatsen doorbroken om de motor op de maalderij te kunnen laten aansluiten. Ook de kapconstructie van het hoofdvolume is op punten aangepast. Het gaande werk van de maalderij bestaat uit een maalstoel met één koppel kunststenen. De overbrenging vanaf de motor geschiedt via een riem, die met een horizontale as en een haakse overbrenging met kamwielen de loper aandreef. In de machineruimte staat de ééncilinder dieselmotor met gloeikop opgesteld. Tegen de achtergevel is de rechthoekige, één meter diepe koelwaterput gelegen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

De MOTORMAALDERIJ met MOTOR, MAALDERIJ en KOELWATERPUT is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische, architectuurhistorische, ensemble- en zeldzaamheidswaarden.

De cultuurhistorische waarden zijn gelegen in de motormaalderij:

- als voorbeeld van een motormaalderij uit het begin van de twintigste eeuw. De motormaalderij te Heense Molen is een vertegenwoordiger van een zeer veelvuldig voorkomend bedrijf;
- als bijzondere uitdrukking van de ontwikkelingen in het maalbedrijf in Nederland. De motormaalderij is een voorbeeld van de typisch Nederlandse, kleinschalige, individuele en stapsgewijze industrialisatie binnen deze bedrijfstak;
- als bijzondere uitdrukking van de ontwikkelingen in de dieselmotorenproductie in Nederland. De motor van Dekkers is een goed voorbeeld van de vanaf circa 1900 in Nederland ontworpen en geproduceerde dieselmotoren.

De motormaalderij is van architectuurhistorische waarde:

- vanwege de sobere en doelmatige vormgeving die hoort bij een monument van bedrijf en techniek;
- vanwege de vormgeving die kenmerkend is voor bijgebouwen die in die tijd en in die streek werden opgericht;

De motormaalderij heeft situationele en ensemblewaarden:

- vanwege de historische en functionele samenhang met de windmolen;
- vanwege de aanwezigheid van de motor en complete maalderij in het gebouw;
- vanwege de beeldbepalende ligging aan de dijk.

De motormaalderij is van waarde:

- vanwege de relatief hoge gaafheid en de compleetheid van zowel het gebouw als de bedrijfsvaardige inventaris van motor en gaande werk.

De motormaalderij is van grote zeldzaamheidswaarde:

- vanwege de typologische zeldzaamheid. Bij zeer weinig molens is de motormaalderij nog aanwezig;
- vanwege de compleetheid van de inrichting (motor en gaande werk). Vanuit werktuigbouwkundig en mechanisch oogpunt is het zeer bijzonder dat dit een van de weinige overgebleven motoren van deze fabrikant is die bovendien nog bedrijfsvaardig is.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie- en poldermolen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument